

АБОНАМЕНТЪ:

За България 1 год. 20 л.
6 м. 12 л.
За странство 40 л.

Един брой 20 стот.

Телефон № 368.

ДОБРУДЖА

Органъ на централния добруджански народен съветъ

ЗА ОБЯВЛЕНИЯ

се плаща по споразумение.

Адресъ:

в „Добруджа“ — плочетъ
„Черна Димна“ № 5.Излиза
сряда и събота.

Ръкописи не се връщатъ.

Д-ръ И. Ст. Кюстенджалиевъ.

Ромжиското обществено мнѣние и Добруджа.

Разрѣшението на добруджанския въпросъ е вече поставено на дневен редъ. Споредъ една бѣлжка, която намирамъ въ „Тагъ“ отъ 12 юли, изглежда дори, че сѣверната граница на България ще да е вече установена. По какъвъ начинъ считатъ върховнитъ арбитри на сътовния миръ да наредятъ бѣдѣщата съдба на нашия край, това не може още да се знае; но обстоятелството, че ромжнитъ организиратъ въ Кюстенджа единъ конгресъ на мюсюлманитъ отъ сѣверна и южна Добруджа, които да искатъ, щото цѣлата областъ — и оная, която ромжнитъ владѣятъ отъ 1878 г. въ замѣна на южна Бесарбия, и тая, която ни отнеха въ 1913 год. въ името на нѣкакво измислено равновѣсие и по въображаеми стратегически съображения, — това показва, че рѣшението взето въ Парижъ не ги удовлетворява и не почива на договора отъ 1916 година, измуденъ като условие за намѣсата на Ромжия въ войната.

Но при това положение, забѣлжително е резервираното държане на ромжиското обществено мнѣние.

Отъ началото на мирнитъ прѣговори до сега ние бѣхме свидѣтели, какъ истински бури се повдигаха или се монтираха въ ромжиската преса. Въпросътъ за подѣлбата на Банатъ между сърби и ромжии, съдбата на Буковина, искането за повръщане на Бесарабия къмъ обединена или обединяваща се Русия или Украйна прѣдизвикваха, както въ ромжиския печатъ, така и въ самото общество, най-силно настроение. Статии изъ вѣстниците, събрания по мегданитъ, разговори на всѣкъдѣ имаха за прѣдметъ тия теми. Дори и въпроса за правата на меншиствата се ползува съ по-големо внимание.

По въпроса за Добруджа нищо подобно не се забѣлжава. Слуховетъ отъ френската преса, че прѣдстои една ректификация на границата, като се поправи стореното въ 1913 г. съ Букурещкия миръ, се хроникиратъ едва ли не флегматично. Появяватъ се тукъ и тамъ малки недоволства и недоумѣния. Но нѣма въ тѣхъ ония аспекти на дълбока и сърдечна болка, съ каквато би се говорило ако да се касаеше за една провинция скъпа на ромжиския народъ, свързана съ неговото минало, съ неговото бѣдаше развитие. Позоваватъ се едва ли не всички на формалното задължение, което единъ договоръ, наложенъ при извѣстни отношения и обстоятелства, съдържа въ себе си. Дебатиратъ се общи фрази, позови, очаквания. Тави защита, която ромжиската преса прави на Добруджа, въ наши очи, а мислимъ, че и въ очитъ на всички безпристрастни хора, е най-доброто доказателство, колко чужда е на ромжиския животъ провинцията, която лежи отсамъ Дунава.

Ако не се касаеше работата до честолюбието на ръководящитъ сфери въ Ромжия; ако руситъ бѣха си сторили на врѣмето труда да осъществятъ плана, който бѣха наработили ромжискитъ инженери още въ 1872 година — да построятъ морско и рѣчно пристанище при устието на килийския дунавски ръкавъ, при езерото Тузла; ако полята на Добруджа не бѣдѣха покрити съ тъй благодатна жетва прѣвъ тази година; ако тамъ нѣмаше едно послушно, тихо и работно население, което да обѣщава да бѣде покоренъ и доходенъ робъ на ромжиската чиновническа олигархия, — едва ли за Добруджа би се чуло гласъ за съжаление.

Ромжиската администрация съумѣ да организира изъ цѣлата страна събрания и митинги за Банатъ. Но тя не можа да организира митинги за Добруджа. Тя може да организира събрания за Кюстенджа, на които да се явятъ дачицитъ, които сѣ привикнали тукъ да привикватъ, което мързеливо лѣто; тя може да събере комарджинитъ, които въ кюстенджанското казино оставятъ паритъ спечелени съ труда на тѣхнитъ бащи, или съ незаконни компромиси. Но да свика ромжиския народъ на събрания за Добруджа, особно за южна Добруджа, да събере народа, който се труди честно, който мисли трѣво и разумно, който зацото милѣе и го боли за своето, знае да уважава и да признава чуждото — това е нѣщо невъзможно. На станалитъ въ Кюстенджа парадни събрания присѣствуватъ ония хора, за които Добруджа е една беззащитна дойна крава, безропотно подчинена на всѣки пришествието въ отвѣдъ Дунава, или аа които Добруджа е кюстенджанското казино и морскитъ бани отъ Мамая или Текиргюль.

И слѣдъ като тѣзи събрания гласуваха традиционнитъ резолюции и телеграми, сега въ рѣшаващия моментъ се инсценира въ Кюстенджа конгреса на мюсюлманитъ отъ сѣверна и южна Добруджа. Ето върховниятъ аргументъ на ромжиската защита, ето императорската гвардия, която орджията на ромжиската кауза хвърлятъ въ послѣдния пристѣпъ, който правятъ прѣдъ конференцията, за задържането на една несправедлива придобивка.

Отъ цѣлото разнородно население на сѣверна Добруджа, онова, което най-много може би пострада отъ ромжиския режимъ прѣвъ изтеклитъ 40 години, това е турското и татарско население. Голѣмото негово мнозинство емигрира бѣдно и окаяно, съ проклятие на уста, жертвана ромжискитъ закони и администрация. Ония, които останаха въ своитъ села, съставляватъ днесъ най-бѣдната и най-

непросвѣтената частъ отъ сѣверно-добруджанското население. Какво ще искатъ хората, които ще се явятъ въ Кюстенджа да говорятъ отъ тѣхно име? Ще славославятъ тѣхната нищета и страдания ли? Ще възхвалятъ политиката на обезземления, на колонизация, на робско безправие, на развращаване наизкиналитъ тукъ-тамъ поинтелигентни синове на мюсюлманското население ли? И ще искатъ увѣковѣчането на тоя режимъ ли?

А ония доведени насила „прѣдставители“ на мюсюлманското население отъ южна Добруджа, водени, хранени и поени отъ администрацията, какво ще педиратъ тѣ отъ името на свитѣ сънародници? Ще пожелаятъ ли, тѣ съдбата, бѣдността, безправие на сънародницитъ си отъ сѣверна Добруджа? Или ще възвеличатъ режима на интернирането въ Молдова и на жандармското всемоушество? Или ще искатъ по-скорошното прилагане на закона за провѣрката на земитъ въ южна Добруджа, съ коментаритъ на кюстенджанския депутатъ И. Н. Романъ?

Ромжиската защита по добруджанския въпросъ прави поразяващо впечатление по своята ѣлостъ, изостановеностъ и противорѣчия, които сѣ органически вѣдватъ въ нея. Оправдателствата на тѣхната кауза. Дано това бѣде саръведливо и заслужено оценено тамъ, гдѣто трѣбва.

Износътъ на храна отъ Ромжия.

Ромжискитъ вѣстници бѣха съобщили по-рано и ние възпроизведохме тѣхното извѣстие, че реколтата въ страната, заедно съ всичкитъ днесъ окупирани области, не само че ще бѣде достатъчна за изхранване на населението, но и ще даде единъ излишъкъ отъ около 50,000 вагона жито. Тогава изказахме опасението — основано на познаването на ромжискитъ привички и политика — че хранитъ на нашитъ добруджанци ще бѣдатъ използвани за прѣхрана на ония области отъ Ромжия, въ които реколтата би била недостатъчна, каквито сѣ нѣкои части отъ сѣверна Добруджа, нѣкои зони пострадали повече отъ войната, напр. боевата зона при Фокшани, и др., а пъкъ излишѣка на други области, и главно чокойскитъ храни, ще бѣдатъ освободени за износъ. А и по-рано, и особно днесъ, когато ромжиската валута стрѣла отъ тази напр. на Гърция или Турция, които ще иматъ нужда отъ янось на жито и други съществни продукти, цѣната на изнесенитъ продукти ще бѣде несравнено по-голяма отъ онази цѣна, по която държавата ще изземва земеделскитъ произведения, нуждни за прѣхрана на армията и населението.

Нашето опасение се оказва основателно.

Послѣднитъ ромжиски вѣстници съобщаватъ, че реколтата е толкова добра въ Трансилвания, Бесарабия и Молдова, щото цѣлата страна може да бѣде достатъчно изхранена и ще има излишѣци за износъ. Земеделскитъ продукти на Буковина и Мунтения (Влашко и Олтения) били прѣдзначени за износъ. Добруджанската реколта остава за „мѣстната консумация“.

Такава е съдбата на нашата Добруджа. Ромжискитъ земевладеи ще

Г-да Ивanka П. Попова

и Г-нъ Георги М. Даскаловъ

(адвокати)

ВЪНЧНИ

20 юли 1919 година.

гр. Добричъ.

гр. Варна.

изнасятъ на високи цѣни своитъ произведения, а Добруджа — до когато принадлежи на Ромжия — ще се третира като нѣкаква африканска колония, чието население трѣбва да работи за разкоша и прѣхраната на своята Метропола.

Въ ромжиски рѣцъ, на Добруджа се гледа само като на колония — единствената може би колония въ Европа.

Изявление на турската делегация отъ Парижъ.

Турската делегация, при завръщането си отъ Парижъ за Цариградъ, минала прѣвъ Букурещъ, гдѣто Тефикъ-паша, бившъ великъ везиръ и членъ отъ делегацията, е направилъ слѣдното изявление: „Отоманската мисия се завръща отъ Парижъ съ впечатлението, че великитъ сили сѣ съгласни да подкрѣпятъ възстановяването на утрѣшна Турция, толкова разорена отъ голѣмата сътовна война, — война повече наложена на Турция, отколкото искана отъ нея“.

Силата на ромжиската властъ.

Жандармитъ.

Навсѣкъдѣ, до гдѣто е достигнала ромжиската властъ, ще остане като плашило името и видѣтъ на жандарина. Учители, дошли въ Букурещъ отъ Бесарабия, говорятъ съ умраза и ненавистъ за тия всемоушни орджии на ромжиския режимъ.

„Изненада ни една загриженостъ въ учителитъ, пише единъ сътрудникъ на в. „Дачия“, и тѣ не ми я скриха: — тази за нашата администрация. Говориха ми за жандарина като за единъ нашъ врагъ въ Бесарабия.“

„Каквото успѣваме ние да направимъ въ една година съ книгата, жандаритъ разстройватъ въ единъ часъ, казваше ми единъ учителъ. Жандаринитъ е най-големия, но това не би било нищо, той е и прѣкомѣрно голѣмъ. По-големъ отъ учителя, отъ кмета, отъ околийския началникъ, и даже отъ окръжния управителъ и отъ директора; жандаринитъ не знае да се отнася съ хората.“

Жандаринитъ е изпълнителниятъ органъ на ромжиската олигархия, и е неинъ типиченъ прѣдставителъ, еднакъвъ навсѣкъдѣ; но да му признаемъ правото — най-лошъ е той пакъ въ Добруджа.

Това свидѣтелство не е отъ българинъ, а отъ ромжиски учители. И все пакъ, ромжискитъ режимъ не може безъ жандари отъ тоя типъ.

Въроятна амнистия въ Ромжия.

„Димница“ отъ 16 юли съобщава, че въ ромжискитъ правителствени сфери се говорѣло наново, какво общата амнистия ще бѣде въ скоро врѣме свършенъ фактъ. Обаче, датата, когато щѣла да бѣде дадена, не била още установена.

ЖИВОТЪТЪ ВЪ ДОБРУДЖА.

Ромжнски банди. — Едно трагично убийство.

На 22 юни н. г. двамата едноутробни братя Пеню и Стефанъ Геневци отъ с. Вискъй, Тутраканско, първия 26-год., а втория 22-год., въ 2 часа сутринта впрегнали каруцата на бащи си, зели 2 тона (около 100 лапти) свой домашенъ шаскъ за тепане и потеглили за с. Бълица, Разградско. Къмъ 3 часа, следъ единъ часъ пътуване, стигнали до турските гробища на с. Бълица и безгрижно си продължавали пътя. На срѣща имъ въ тъмнината се чулъ гласъ на ромжнски „стой“ и следъ това последвалъ залповъ огънь отъ пушки. Уплашенитъ коне, като че се вкаменили — не искали да тръгнатъ. Моментътъ билъ трагически. Братята, обаче, не изгубили присъствието на духа си. Пеню здраво хваналъ юздитъ на конетъ въ едната ръка, а въ другата — камшика и засукалъ конетъ на лѣво. Конетъ, обаче, не мърдали. Следъ продължителното теглене на юздитъ на конетъ и следъ отчаянитъ удари, конетъ найсетнъ се хвърлили силно напредъ и каруцата се прѣтурпила, като захлупила подъ себе си и двамата братя. Стефанъ бързо успѣлъ да излѣзе изъ подъ сандъка на каруцата и се скрилъ въ тъмнината, а нещастния Пеню, силно контузенъ отъ удара, не можалъ да избѣга. Тази трагична сцена продължила около минута.

Бандата кървопийци се приближаватъ до каруцата, дѣто се намиралъ Пеню и изпразватъ върху му своитъ пушки, куршумитъ на които го направятъ на ръпето. Бандата не се задоволила и съ това, но почнала да рити и мушка съ ножове смазаното и пронизано тѣло на мъченика Пеню и следъ това дигатъ тѣлото, поставятъ го въ каруцата и повеждатъ конетъ къмъ Бълица. Спрѣли каруцата, пошушкали малко и снесли трупа на Пеню и на ново стрѣляли върху му, насичатъ го на парчета и го заравятъ. Стефанъ подъ закритието на тъмнината, се движелъ не много далечъ отъ бандата и успѣлъ да научи, а на втория денъ и да провери отъ бѣличани за участието на брата си.

На втория денъ следъ мъченическото убийство на Пеню „Универсул“ отъ 27 н. г. писа, че нѣкакви български бандити нападнали въ селото Бълица ромжнската стража, но благодарение сѣлостята на послѣдната, намѣрената на българитъ били прѣдотвратени. Бандитъ се организиратъ отъ самитъ ромжнски шефове и стражари. Това се знае въ Добруджа отъ дѣцата.

За да се увѣрятъ съгласенскитъ прѣдставители за съществуването на ромжнски провокаторски банди, достатъчно е да изпратятъ свой прѣдставител до селата и да разпитатъ населението.

Ромжнската власт въ Балчишка околия.

Дюванъ-юваска община.

На 10 юни шефътъ на жандармитъ въ тая община, заедно съ 8 жандарми, е блокиралъ имѣнието на Стоянъ Добревъ отъ с. Дежферли-ючъ-орманъ и арестувалъ слугата му (обаджията) Доню Митковъ, който е билъ наклеветенъ отъ ренегата Петъръ Неновъ, единъ новогородецъ, че му е убилъ една свиня. Откаранъ е билъ въ секцията, гдѣто му е билъ нанесенъ на три пѣти най-безчовѣченъ побой и привсѣно нанасяне побой е билъ каранъ да признае, че дѣйствително той е убилъ свинята. Доню Митковъ не е признавалъ, че е и извършилъ убийството на свинята. Най-послѣ шефътъ си спомнилъ най-жестокото изпитателно сѣдство, именно нажежени желѣза и, когато почналъ да гори краката на Митковъ съ нажежени желѣза, послѣдниятъ за да спре изтезанията, принудилъ се да признае за вѣрно невѣрното обвинение. Заставенъ е билъ да плати сумата 350 лева, която останала въ шефа, като награда, че е открилъ прѣстѣплението. Доню Митковъ постоянно се тормози отъ шефа.

Сжичиятъ шефъ на 16 юни заловилъ лицето Панайотъ Костадиновъ отъ с. Коюкьой, подъ прѣдлогъ, че е дезертьоръ отъ ромжнската армия. Откаранъ е билъ въ Добричъ, гдѣто срѣщу 1500 лева рушветъ, следъ 4 дни го освобождаватъ.

Жителътъ на с. Дежферли-ючъ-орманъ Иванъ Ефтимовъ се най-злѣ третира отъ ромжнскитъ власти, защото не се е поддалъ на желанията на ромжнската жандармерия да доноси. Притежателъ на 12 коня отъ които единъ купенъ отъ Еню Г. Златаровъ отъ с. Джеферли-Факъ, единъ отъ механъ Качикъ, а останалитъ 10 отъ разходъ, е билъ обвиненъ, че ги е крадъ прѣзъ врѣме на българското управление. Всичкия добитъкъ бива откаранъ въ общината, с. Дюванъ-ювасъ, като не се забравило и обира на къщата му. Отнети му били една готварска печка и 15 трѣби, които той купилъ срѣщу храна отъ единъ руснакъ. Следъ 24 часа държане въ секцията срѣщу 800 лева рушветъ и 300 лева черпане, всичкото прѣстѣпление на Иванъ Ефтимовъ, което е било скроено, пада и добитъка му се освобождава, а му се задържа печката като нужна за шефа. На сжщото лице е опасанъ ечмъка отъ воловетъ на Никола Г. Джилановъ отъ с. Гурково. Заловения въ нивата добитъкъ Иванъ Ефтимовъ задържалъ. Джилановъ, обаче, като едъръ на рушвета, отишълъ на нивата съ ромжнски жандарми и намиратъ тамъ Ефтимова. Послѣдния бива заловенъ и тѣ искали да го отведатъ въ Дюванъ-ювасъ, защото билъ задържалъ задовения въ послѣнитъ до-

битъкъ. Общаль на стражаритъ сто лева и билъ освободенъ.

Имашъ ли пари и черпихъ ли ромжнскитъ стражари, всичко се урежда и да си виноченъ, ставашъ правъ.

Въ Прѣселенска община. Шефътъ и нотарътъ въ тая община сж ограбили отъ училището въ с. Василево, покщичина, часовникъ, карти и мобили. Всичко е било прѣнесено въ общинската канцелария и е неизвѣстно какво сж направили съ него.

Бирникътъ и шефътъ на сжщата община заплашватъ съ секвестръ жителитъ на общината, за да събиратъ данъци. Има случаи: каруца натоварена съ брачно, връща се отъ мелницата съ конетъ заедно, бива задържана, за да се принуди стопанина и плати данъка, който му искатъ. Обаче, донесено било на командира на италианскитъ войски въ Добричъ и веднага сж били освободени.

Въ Гургальска община. Въ с. Ай-Орманъ населението не може да върши работата си съ своя впрѣгачъ добитъкъ — конетъ, понеже заставено е всѣкидневно да прѣнася ромжнски жандарми отъ Гургальскъ за Добричъ и Дюванъ-ювасъ.

За това, дѣто селенитъ въ с. Гьоре сж се оплаквали за всѣки ромжнски произволъ на италианскитъ власти въ Каварна и всичко провѣрявано се оказало вѣрно и съ това се изобличаватъ ромжнитъ, шефътъ на Гургальската община е заплашвалъ селенитъ, че нѣкой пѣтъ ще блокира и нападне селото, за да залови и откара всички тия, които сж били неблагонадеждни ромжнски граждани, за които казвалъ, че има положителни свѣдѣния, разбира се, скроени.

Въ Дуранъ-Кулашката община. На 13 юни младежътъ отъ с. Дуранъ-Кулакъ Димо Атанасовъ е отишълъ въ общинската канцелария да се снабди съ лична карта, обаче, бива задържанъ отъ шефа Василиу, битъ и откаранъ неизвѣстно гдѣ. Всичко това извършено подъ прѣдлогъ, че младежътъ билъ ходилъ въ България. Битъ е и бащата на младежа, 75 годишенъ старецъ Атанасъ Гьочиния, за гдѣто, не билъ своевременно съобщилъ на шефа, че синътъ му е ходилъ въ Варна. Другитъ двама братя на младежа поради прѣслѣдането на ромжнската власт сж били поотрано принудени да напуснатъ бащиното си огнище. Сега, съ арестуването и на най-малкия братъ тона сѣмейство е оставено на волята на сждбата и изнемогва.

Лицето Петъръ Костовъ Байряма, жителъ на с. Дуранъ-Кулакъ, най-немилоствиво се третира, защото било чело български вѣстници. Цѣлъ мѣсецъ заставенъ да не излиза отъ заведението си навънъ и да се не събира съ никакви хора отъ селото. Недоволенъ само отъ тая мѣрка спрѣмо тоя невинникъ, шефътъ го е арестувалъ на 13 юни н. г., нанесалъ му е побой съ плѣсници

и го е държалъ 24 часа арестуванъ за да му внуши, че той е способенъ и свободенъ да върши каквото си ще съ него и да го застави да бжде сътрѣшено изолиранъ отъ обществото. Петъръ Костовъ Байряма е интелигентенъ старикъ, около 63-годишенъ и сега е почти въ невъзможност да упражнява занятието си, — шивачество — защото никой не носи да ошие нѣщо, защото се пазятъ да не го подозрѣтъ, че има сношение съ Байрямова. Така че послѣдниятъ гладува, като живѣе въ най-богатия съ храни край.

На 22 и 23 юни шефътъ и нотарътъ на Дуранъ-Кулашката община описаха всичката вълна изъ района на общината и забраниха на населението да продава отъ нея или пѣкъ да употребява за своя нужда. Пинатъ произволно броя на руната. На Райко Кировъ отъ с. Аканджий, който има само 16 овци, му сж писали 20 и искатъ да имъ прѣдстави 20 руна, а тоя сиромашъ има 7 дѣца, които сж останали почти голи и не му позволяватъ да изработи нито косъмъ вълна за неговитъ домашни нужди.

Синътъ на Митю Жечевъ Кеския отъ с. Аканджий, извѣстенъ богаташъ, на име Желѣзко, е билъ потърсенъ за войникъ, понеже е билъ дезертьоръ отъ ромжнската армия, и той избѣгва отъ селото си. Шефътъ е увѣщавалъ Митю Жечевъ, завелъ го е въ Добричъ, гдѣто всички разносци за три дни направени отъ шефа, около 600 лева, сж били за смѣтка на Жечева, и е снабдилъ мимия дезертьоръ съ уволнителенъ билетъ, като му вземалъ 2500 лева. Гонятъ дезертьоритъ, а като взематъ отъ тѣхъ пари, даватъ имъ уволнителни билети. Колко сж прави ромжнскитъ власти въ своитъ дѣла, явно става отъ горното. Такива сж ромжнскитъ нрави.

Силистренска околия.

Отъ Силистренско съобщаватъ:

Ромжнитъ просто бѣснѣятъ за грабежъ и рушветъ. Ежедневно се докарва народъ въ Силистра, арестува се и изтезава въ жандармерията и сигуранцията. Въ първитъ дни на юни докарани бѣха въ Силистра една група отъ 10—15 селени отъ околността и арестувани подъ прѣдлогъ, че били говорили, че ромжнитъ скоро щѣли да си отиватъ. Следъ като имъ взематъ и послѣдния грошъ, пускатъ ги. Населението въ околността изнемогва подъ режима, който му е наложенъ. То е оставено напълно въ ръцѣтъ на жандармитъ и нотаритъ и които го заставятъ да удовлетворяватъ най-малкиятъ имъ лични прищѣпки. Мнозина се принуждаватъ да се оплакватъ на по-висшитъ административни началници, които сж въ града и околнитъ, но на тѣхнитъ оплаквания не само не се обръща никакво внимание, ами биватъ най-безобразно изпѣждани, като имъ се казва въ отговоръ на оплакванията противъ жандармитъ и чиновничѣтъ, че „И тѣ трѣбва да живѣятъ“.

М. Д-ж-ки.

Бандитизмътъ въ Добруджа.

Обвиненията на г. Романъ противъ българитъ. — Ромжнскитъ режимъ въ Добруджа. — Намѣрената на ромжнитъ.

Ромжнската олигархия се ирѣщи и недоволствува. Единъ виденъ нейнъ прѣдставител и изразител на замислитъ ѝ спрѣмо Добруджа, — кюстенджанскитъ адвокатъ и депутатъ Иванъ Н. Романъ, прѣселенъ отъ Молдова, въ излизания въ Кюстенджа вѣстникъ „Фаруль“, брой 48. 18. 6 1919 г., печата статия подъ надсловъ „Шайкаджийството въ Доростолъ (Силистра)“. Положението въ Кадрилатера (южна Добруджа), пише той, е станало плачевно. Българското население, побудено отъ мѣстни подстрѣкатели или нѣмци отъ България (sic), се отдава на шайкаджийство, обира и прѣстѣпления противъ ромжнскитъ власти“. И се сърди на италианскитъ войски, които се намиратъ въ южна Добруджа. За тѣхъ той дословно казва: „А пѣкъ италиан-

ската окупационна войска, слѣдвайки традицията наслѣдена отъ англичанитъ, гледа безгрижно на тия дѣла, безъ да може, за да не кажа безъ да иска, да ги пѣкрати и да даде на гражданитъ и властитъ длъжимата протекция“. Най-послѣ той разказва, че на 17 срѣщу 18 декември 1918 год., по 10¹/₂ часа вечерта 500 български жители били нападнали съ пушеченъ огънь помѣщенията на ромжнскитъ власти въ Сарсѣларъ. Нападението било станало на два пѣти и продължило до 5 часа сутринта. Следъ това разказва, че на 12 мартъ помѣщенията на околийското управление, общината и пощата сж били нападнати и изстрѣляни 500 вистрѣла. Втория пѣтъ нападението почнало отъ 8¹/₂ часа вечерта и траяло било до срѣдъ нощъ. Авторътъ на статията сочи още нѣколко случая на „български бандитизмъ“.

Въпрѣки това, че г. Романъ, както всички други ромжн, се бои отъ истината по добруджанския въпросъ и бѣга като бухалъ отъ свѣтлината, все пакъ съ статията си, безъ да иска, той изтъква, че въ Добруджа съществува

едно особено положение, което потиска, измѣчва населението.

Достатъчно е само да се знае, какви сж били отношенията изъ Ромжния къмъ Добруджа и за да стане ясно на всѣкиго, че статията на г. Романъ ни разкрива за излишенъ пѣтъ, може би, интимнитъ намѣрения на ромжнитъ спрѣмо Добруджа.

Ромжния винаги, отначало на своето господство до днесъ, е била мащеха къмъ Добруджа. Нейното управление е едно организирано насилие въ аутичната смисълъ на думата, единъ чудовищенъ тероръ надъ всички и надъ всичко. Ромжния тури въ ходъ всичко, за да убие духомъ и съсине материялно добруджанското население и да го принуди да се изсели. Добруджа и Ромжния сж чужди една на друга въ всѣко отношение — не само географически, исторически и етнографически. Никой не може да откаже, че още отъ самото начало на ромжнското владичество добруджанското население бѣше най-недостойно излѣгано. Тогавашниятъ владѣтель на Ромжния, въ своя манифестъ отъ 14 ноември 1878 год. къмъ

„жителитъ на Добруджа“ и на български езикъ, най-гържественно обѣщаваше на добруджанцитъ справедливостъ, която не различава ни родъ, ни вѣра, конституционно равноправие и свобода, и ги канѣше да приематъ съ „любовъ ромжнското знаме“, което ще бжде знаме за „свобода, знаме за справедливостъ и миръ“. Всичко това остана празненъ обѣщания. Ромжнитъ, обзети отъ страхъ, че се намиратъ при едно компактно и будно население, което енергично пазѣше българската си народностъ, създадохъ въ 1880 г. законъ за устройството на Добруджа отъ 9 мартъ 1880 год. Тоя законъ, когаго бѣ внесенъ въ камарата, най-строга бѣ осжденъ отъ видни парламентарни дѣйци, като Пантаси Ги, Иванъ Йонеску, де ла Брадъ, Д. И. Гика, Н. Флеза, генералъ Ману, Ионъ Гика, Г. Кантели и други. Тѣ намѣриха, че законътъ не дава никакви политически права на добруджанцитъ, не ги признава равноправни съ гражданитъ отъ сжщията Ромжния, унищожава общинското самоуправление, ограничава свободата на словото, печата, събранията и създава

Положението.

Напуштайки територията на България, нашата делегация, чрез г-н министър-председателя г. Тодоров, е отправила един апел до българския народ да запази пълното спокойствие и реда в страната. И преди той апел ние винаги сме обръщали вниманието на нашите читатели, че всички смут днес за днес е равен на прѣдательство, понеже ще компрометира страната преди външния свят и може да докара чужда окупация, която ще ни отнеме всяка възможност да работим за освобождението на поробените ни братя.

Нека не се мисли, че ако конференцията не ни даде справедливост, ние ще можем да й се наложим със сила. От такива опасни идеи добруджанци трябва да се пазят, защото ги носят само разорение. Нашите патици са други. Ние ще сполучим сигурно само ако веднъж за винаги разберем, че политическият, а не бунтарският патица, са патицата на успеха.

Не бива да се мисли също, че нашите козове ще бъдат проиграни, ако конференцията санкционира робството на отечеството ни и ако ромините продължават упорито да ни провокират.

Но, за да имаме морално право да прибягнем до тях, ние ще трябва да докажем, че до последния момент сме външали в справедливостта и прѣдвидливостта на съгласието.

Нашата молба, нашият апел към добруджанци, следователно, е още малко търпение, макар че ножът е опрял до кокала. Не се поддавайте на внушенията на чуждите агенти, които напоследък проявяват особено трескава дѣятелност.

Последните съвѣдния говорят, че в конференцията е настъпил един благоприятен обрат по българския въпрос въ смисъл, че той няма да бъде прѣметът на едно бързо решение. Фактът, че първият италиански делегат е готов да състави доклада по българския въпрос, показва, че внушенията на нашите съвѣдници не се приемат безкритично; обстоятелството пък, че г. Уилсон и г. Лойд-Джордж ще бъдат в Париж при окончателното приемане на договора с България, ни дава основания за малко повече оптимизъм.

Сърбитъ ги надминали

„Винторулъ“ съобщава, че сърбитъ въ заетата от тях част от Банат рекувизирали всичко, което им попадне, особено от ромините и от онова насе-

ление, което подозират, че не е благоприятно настроено спрямо тях. По този начин са отнесли грамадни количества стоки, машини, инструменти, храни и пр. Сърбитъ казвали, че ще погърнат всичко, което са взели, или че ще го запалят, ако въ случай на плевисцитъ населението гласува за присъединението на Горонтал към Сърбия.

Ромините завиждат, че изобрѣтателността на сърбитъ тука един път поне ги е надминала. Въ замѣна, въ Добруджа ги вземат също каквото им попадне, без да обещават нищо и без да поемат никакви задължения.

Кредитното подпомагане на южна Добруджа.

Опроверженията на „Винторулъ“.

Бяхме отбѣлзали, според роминските вѣстници, един циркуляр на „Касата за земеделски заеми срѣщу залогъ“, съ който се нареждаше, да не се дават нови заеми на земеделците от Добруджанския окръг. Официозът „Винторулъ“ опровергава това съобщение по следния начин:

„Един столичен вѣстникъ съобщаваше, че касата за земеделски заеми срѣщу залогъ“ отказвала да отпуска заеми на земеделците от южна Добруджа, под прѣлогъ, че положението въ тази провинция не е още окончателно рѣшено.

„Даваме най-категорично опровержение на това твърдение, лишено отъ всяко основание.

Истината е, че „Касата за заеми срѣщу залогъ“ е дала и продължава да отпуска заеми на земеделците от окръзите Силистра и Добрич. Ако сумитъ, турени на разположение за тази цел, не са били увеличени, обяснението е, че окръзите от южна Добруджа не са прѣтърпили от войната опустошения и загуби, каквито са понесли други области, за които са отпуснати по-големи кредити.

От друга страна, установи се, че някои земеделци, след като вземат заеми и заложат своите посѣви, прѣхвърлят ги по контрабанден начинъ въ България. Понеже границата още не е пазена от ромински войски и залогът е по този начинъ несигурен, разбира се, че е основателно известно внимание при отпускането на заеми. Толкова и нищо повече.

Опроверженията на „Винторулъ“ отдавна не заслужават кредитъ. Въпросътъ каси въ Добруджа едва бѣха започнали да работятъ въ 1916 година, като разрѣшиха няколко само заема. Отпуснатите суми бѣха толкова незначителни, че не оказаха никакво влияние върху паричните затруднения въ областта. Тази година, обаче, тѣ съвсѣм бѣха прѣустановени. Съображението за контрабанда, което изнася официоза, не ще бъде потвърдено от никого. Кога успѣха хората да привършат жетвата и вършибата, за да сколасат да прѣхвърлят храни въ България и това явление да вземе такива широки раз-

мѣри, щото управлението на „каситъ“ да се види принудено да вземе „охранителни мѣрки“. За контрабандно изнасяне на храни не е могло да има нито мисълъ.

По-основателни съображения биха били следните: Населението, само въ двегодишно българско владѣние презъ 1917 и 1918 год., дотолкова поправи своето положение, влошено от роминското владѣние, щото можеше да мине и безъ роминската държавна подкрѣпа съ кредитъ; българското и на всѣки случай пероминското население на южна Добруджа не заслужава да бъде подкрѣпено съ ефтини заеми от страна на роминската държава.

За всѣки случай, най-основателно си остава пакъ съображението, което „Винторулъ“ се старае да опровергае, — именно, че „несигурността“ на роминското владѣние въ Кадрилатера диктува тази прѣпазителна мѣрка.

Едно цѣнно признание на ромините.

Българската окупация въ Добруджа

„Дачия“ въ броя си отъ 13 юли помества началото на едно описание на българската окупация въ Добруджа, писано, разбира се, въ единъ твърдъ враждебенъ за насъ тонъ. Въпрѣки това, авторътъ признава, че българскиятъ войникъ ималъ въ очи погледъ на човѣкъ, който е доволенъ отъ себе си:

„Видяхме най-послѣ и деня на освобождението на Добруджа, тази българска земя, заробена и отнета отъ обитателите на майката-отечество“ — това бѣха думите, които придружаваха всѣки тѣхенъ разговоръ.

Това признание на роминския вѣстникъ е много характерно и поставя следния въпросъ: Ако Добруджа бѣше чужда на България, можеха ли българскиятъ войници да бъдатъ доволни отъ себе си и да говорятъ съ такъвъ ентусиазъмъ за нея? Очевидно — не.

Сждбата на Бесарабия.

„Сфагулъ Църей“, бесарабскиятъ ромински официозъ, съобщава следното комюнике:

„Отъ изявленията, направени отъ г. Братяну въ министерския съветъ, се вижда, че сждбата на Бесарабия е била окончателно рѣшена въ полза на Роминия. Утѣрениата, дадени отъ г-да Лансингъ, Балфуръ и Клемансо са категорични. Разискванията около Бесарабия се ограничаватъ на някои клаузи въ свръзка съ присъединението на тази областъ.“

Следъ това комюнике следвало би да четемъ въ „Фарулъ“ отъ Кюстенджа също така едно друго комюнике, спорѣдъ което, сждбата на Добруджа да се рѣшава въ полза на България. Историческата правда, възстановяването на положението до 1878 г. би нависвало тогава и ние сме въ право да го очакваме.

И то, ако не днесъ, поне въ близко бъдеще.

Италианците за българите въ Добруджа.

Софийскиятъ в. „Зора“ помества следното съобщение:

„Италианскиятъ комендантъ въ Балчикъ, при напушането на града, е оставилъ следното писмо на българина, въ къщата на когото е квартирувалъ:

Балчикъ, 15. VII. 1919.

Италианскиятъ гарнизонъ отъ Балчикъ утрѣ ще напусне тоя градъ, за да се завърне въ Италия. Въ момента на потеглянето, спомняйки си за прѣкараните 4 мѣсеци тукъ, италианскиятъ гарнизонъ чувства сърдечността на раздѣлата. Офицери и войници, изпълнявайки служебните си обязанности, въ своята грижа бѣха улеснени отъ мирното и коректно поведение на всички граждани. Италианскиятъ гарнизонъ не ще забрави очарователния животъ въ Балчикъ — щедро гостоприемство и любезността на всички. Италианците ще занесатъ въ душата си спомени за единъ силенъ и благороденъ народъ, който чрезъ трудъ, творчество и мисълъ се носи въ своя полетъ къмъ бъдещето, за да допринесе нищо въ съкровищницата на цивилизацията. Следвайте тоя път! По пътя на труда и честта, ние ще се срѣснемъ пакъ. Затова, вмѣсто събогомъ, днесъ Ви казваме приятно до виждане!

Воененъ командантъ на Балчикъ Майоръ Жулияно.

Скандалътъ въ 1878 г. — явровъ 1919 г.

„Универсулъ“ обвинява България, че искала да загарава чужди земи. Между последните е, разбира се, и Добруджа. Въ сѣщото врѣме, обаче, когато „Универсулъ“ приписва намъ грабителски инстинкти, г. Н. Йорга въ „Гямулъ Рамжескъ“ пише за смѣната, която Роминия направи въ 1878 г., като взе Добруджа срѣщу Бесарабия, следното: „Ние можехме да протестираме, като оттеглимъ войските си отъ Бесарабия, безъ да обидимъ лично могъщия императоръ. И при все това, камарата, печата, партията — всички направиха каквото бѣше възможно да увеличатъ скандала.“

Скандалътъ презъ 1878 год. става право въ 1919 год.

Йорга продължава: „Получихме една територия съ лоши граници и си спечелихме една непримирима умраза, която прибѣгна до всички възможни срдства, за да ни пакости.“

Въ 1878 г., значи, Роминия е извършила едно лошо дѣло, като е загарила една чужда ней територия и сега, когато собственикътъ си я иска, „Универсулъ“ вика, че тоя собственикъ искалъ да загарава. Логика няма, наистина, но има добро разбиране на турската пословица: „Чабукъ хърсѣзъ евсайби шаширѣфъ“.

Искайте отъ вѣстникопродавците вѣстникъ „Добруджа“

всички условия за административни своенормия и произволи. Сжщитъ заявяватъ, че ще гласуватъ противъ тоя законъ, защото „той не защита и не третира добруджанските жители като свободни граждани, а като едно стадо отъ робинъ.“ (Изъ „Добруджа и политически права на жителите ѝ“, 1905, стр. 41, отъ д-ръ Н. И. Романъ). Самъ г. Романъ въ горѣсоченото свое съчинение, като говори за гражданското положение на добруджанските жители, на стр. 117 казва: „Ние се ласкаемъ отъ празната вѣра, че сме освободили добруджанците отъ робство, че сме ги направили свободни граждани. Въ сжщностъ, работитѣ не стоятъ така. Въ нормалнитѣ врѣмена старитѣ жители на Добруджа имаха и подъ турцитѣ всички свободи и почти всички гаранции, които иматъ и подъ ромините. Тѣ имаха, обаче, нищо повече, отколкото подъ ромините: тѣ бѣха равноправни съ другитѣ жители на турската империя.“

Въ 1882 г. се създаде „Законътъ за собственостъ“ отъ 2 априлъ и въ 1886 г. „Законътъ за сждебното устройство въ Добруджа“ отъ 30 мартъ, който

измѣняваше и допълваше одѣла за сждебната властъ въ закона отъ 1880 г. Споредъ тия закони, административната властъ се явяваше всемоощна надъ всички лични, имуществени, политически и граждански права безъ да се прѣдвиджатъ и гарантиратъ отговорности за органитѣ на тая властъ. Чрезъ тяхъ ромините се стрѣмѣха да убиятъ духа, да сломятъ националното съзнание и съспиятъ материалното състояние на добруджанското население и да го роминизиратъ. Тия закони бѣха санкцията на двойния гнетъ: политически и духовенъ.

Сжщитѣ мѣрки се взеха въ 1914 г. и срѣмо южна Добруджа.

Но, въпрѣки всичко това, Добруджа по душа пакъ е чужда на ромините. Обстоятелството, че и до днесъ управляватъ съ изключителни закони и че презъ сегашната война отлѣкоха въ Молдова като граждански пѣлници-зложници повече отъ 25 000 жители мъже и жени, дѣца и старци и третираха добруджанското население като неприятелско, е най-добро доказателство, че Добруджа не е роминска и споредъ самитѣ ромини. Изказването волята на

добруджанското население въ съборитѣ въ Бабадагъ противъ Ромините е обстоителство, което отнема правото на г. Романъ да говори отъ името на това население, още повече, че той е прѣселникъ отъ Молдова.

Добруджанското население бѣ обзето отъ ужасъ, когато на ромините се разрѣши да окупиратъ отново Добруджа. Въ паметта на всѣки добруджанецъ сж прѣсни още споменитѣ за онова, което ромините извършиха срѣмо това население. То никждѣ не ги прие. Ромините не можаха да се настанятъ въ никаква община безъ помощта на съглашенски власти. Населението не прибѣгваше никждѣ до оръжие. А тамъ, където влизаха ромините, за него наставаша най-тежки дни.

Вѣрно е, ние напълно се съгласяваме, че положението въ Добруджа е за оплакване, но най-малко право има г. Романъ да плаче. Джелатинъ, който съ пълно съзнание върши прѣстѣплението, няма право да оплаква жертвата! Днесъ въ цѣла Добруджа, а не само въ южната и частъ, сжществуватъ бан-

дитизъмъ, но той е ромински. Той се упражнява отъ роминските административни органи: чиновници, малки и голѣми, и жандарми. Тѣ са, които ограбватъ, изнудватъ, малтретиратъ и убиватъ нещастното добруджанско население. Не бѣше ли г. Романъ човѣкъ, който на прословутия митингъ въ Кюстенджа прѣпорѣчваше на събралата се тѣлна изстѣпленция надъ българското, турското, татарското и нѣмско население? И когато той, човѣкъ интеллигентенъ, прѣпорѣча това, както и мнозина други, какво остава за ония шайкаджии, ония пладнишки разбойници, които са прѣнати изъ Добруджа облѣчени съ неограничена властъ? Въ душата на ромините сж пуснали дълбоки корени лицемерство, нахалство, жестокостта и прѣстѣплението въ всѣки видове и форми. Никаква разлика не сжществуватъ между най-простия и дивъ влахъ и изтънчения франтъ — моралътъ имъ е все единъ. Ромините винаги са били мизерни, морално и човѣчно прави сж думитѣ: „Pays sans valeur, homme sans honneur, femme sans puceur, ciel sans couleur et fleur sans odeur“.

АДВОКАТЪ въ гр. Русе
защитава дѣла прѣдъ всички граждан-
ски и военни сѣдилища въ Царството
Писалище, ул. „Николаевска“ № 35
Телефонъ № 63.